

Όταν η είδηση της πανωλεθρίας έφτασε στην Αθήνα, αρνιόνταν για αρκετό καιρό να πιστέψουν ότι είχε γίνει τέτοια ολοκληρωτική καταστροφή, παρόλο ότι πολλοί στρατιώτες της εκστρατείας, οι οποίοι είχαν κατορθώσει να διαφύγουν από τον όλεθρο, τους το έλεγαν καθαρά. Όταν πια το παραδέχτηκαν, έστρεψαν όλο τους το θυμό εναντίον των ρητόρων που τους είχαν παρακινήσει να κάνουν την εκστρατεία και εναντίον των χρησμολόγων και των μάντεων και όσων άλλων που με τις προφητείες τους, τους είχαν δημιουργήσει την ελπίδα ότι θα κυριέψουν τη Σικελία.

Τα πάντα τους πίεζαν από παντού και τα όσα τους είχαν συμβεί τους προκαλούσαν φόβο και βρίσκονταν σε μεγάλη αμηχανία. Ο καθένας τους, αλλά και η πολιτεία στο σύνολό της, είχε σκληρά δοκιμαστεί, γιατί είχε στερηθεί από πολλούς οπλίτες και ιππείς, ολόκληρη μια στρατιωτική κλάση, την οποία έβλεπαν ότι δεν μπορούσαν ν' αντικαταστήσουν με άλλη. Έβλεπαν ότι δεν υπάρχουν αρκετά καράβια στους ναυστάθμους, ούτε χρήματα στο δημόσιο ταμείο, ούτε πληρώματα για τα πολεμικά και δεν είχαν την στιγμή εκείνη, καμιά ελπίδα ότι θα μπορούσαν να σωθούν. Αποφάσισαν, όμως, ότι δεν έπρεπε, αφού είχαν ακόμα δυνάμεις να καμφθούν, αλλά να ετοιμάσουν στόλο παίρνοντας ξυλεία από όπου μπορούσαν, να εξασφαλίσουν την υπακοή των συμμάχων τους, και ιδιαίτερα της Εύβοιας, να μειώσουν τις δαπάνες της πολιτείας και να εκλέξουν ένα συμβούλιο από ανθρώπους ηλικιωμένους που θα εξέταζαν προκαταρκτικά όλα τα μέτρα που θ' απαιτούσε η κατάσταση.

Τον χειμώνα οι Έλληνες, με τη μεγάλη συμφορά των Αθηναίων στη Σικελία, αναθάρρησαν αμέσως πολύ. Όσοι έως τότε ήσαν ουδέτεροι, θεωρούσαν ότι και αν ακόμα δεν τους καλούσε κανείς δεν έπρεπε πια να απέχουν από τον πόλεμο, αλλά να πάρουν, εθελοντικά, τα όπλα εναντίον των Αθηναίων. Πίστευαν ότι ο πόλεμος θα ήταν πια σύντομος και θα ήταν τιμή τους να συμμετάσχουν και αυτοί. Οι σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων έδειχναν μεγαλύτερη προθυμία παρά προηγουμένως, με τη σκέψη ότι γρήγορα θ' απαλλαγούν από τις μεγάλες ταλαιπωρίες. Αλλά οι πιο ανυπόμονοι ήσαν οι υπήκοοι των Αθηναίων, έτοιμοι να επαναστατήσουν ακόμα κι αν δεν είχαν τις δυνάμεις, γιατί έκριναν την κατάσταση επηρεασμένοι από το πάθος τους και δεν είχαν καμιά αμφιβολία ότι, το επόμενο καλοκαίρι, θα μπορούσαν να καταβάλουν την Αθήνα.

Ο **Άγις** ξεκίνησε τον χειμώνα από τη Δεκέλεια με στρατό και πήγε στις συμμαχικές πολιτείες να εισπράξει τις εισφορές τους για τη συντήρηση του στόλου. Στράφηκε προς τον Μαλιακό κόλπο εναντίον των Οιταίων - εξαιτίας της παλιάς τους έχθρας - και εισέπραξε πολλά χρήματα, παίρνοντάς τους λάφυρα το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας τους. Ανάγκασε τους Αχαιούς, τους Φθιώτες και τους άλλους υπηκόους των Θεσσαλών της περιοχής, να του δώσουν ομήρους και χρήματα, παρά τις διαμαρτυρίες και την αντίδραση των Θεσσαλών. Έστειλε τους ομήρους στη Κόρινθο και προσπάθησε να πείσει τις πολιτείες

αυτές να γίνουν σύμμαχοι της Σπάρτης. Οι Λακεδαιμόνιοι έβγαλαν διαταγή να ετοιμάσουν οι πολιτείες της συμμαχίας εκατό καράβια. Όρισαν να ετοιμάσουν αυτοί οι ίδιοι και οι Βοιωτοί από 25, οι Φωκείς και οι Λοκροί μαζί 15, οι Κορίνθιοι 15, οι Αρκάδες, οι Πελληνείς και οι Σικυώνιοι 10 όλοι μαζί, οι Μεγαρείς, οι Τροιζήνιοι, οι Επιδαύριοι και οι Ερμιονείς άλλα 10. Έκαναν και όλες τις άλλες προετοιμασίες, ώστε ν' αρχίσουν τις εχθροπραξίες μόλις θα έμπαινε η άνοιξη.

Τον χειμώνα, οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν κι αυτοί, όπως το είχαν αποφασίσει. Συγκέντρωσαν ξυλεία και οχύρωσαν το Σούνιο, ώστε να έχουν ασφάλεια τα σιταγωγά καράβια που το παράπλεαν. Εκκένωσαν το οχυρό που είχε χτίσει στη Λακωνική ο στόλος τους, όταν έφευγε για τη Σικελία, και μείωσαν τις δαπάνες τους παντού όπου νόμιζαν ότι δεν ήσαν αναγκαίες, ώστε να ελαφρύνουν τα οικονομικά βάρη. Είχαν στρέψει όλη τους την προσοχή στους συμμάχους ώστε να προλάβουν τις αποστασίες.

Ενώ και οι δύο ετοιμάζονταν σαν να επρόκειτο να αρχίσουν τον πόλεμο, πρώτοι οι Ευβοείς έστειλαν πρέσβεις στον Άγι για να αποστατήσουν από τους Αθηναίους. Ο Άγις δέχτηκε ευνοϊκά τις προτάσεις τους και κάλεσε από τη Σπάρτη τον **Αλκαμένη του Σθενελαΐδα** και τον

Μέλανθο

, για να τους διορίσει διοικητές στην Εύβοια. Έφτασαν οι δύο έχοντας μαζί τους τριακόσιους περίπου νεοδαμώδεις. Ο Άγις έπαιρνε μέτρα για να μπορέσουν να περάσουν στη Εύβοια. Στο μεταξύ έφτασαν και πρέσβεις από τη Λέσβο, που ήθελε κι αυτή ν' αποστατήσει. Οι Βοιωτοί τους υποστήριξαν και ο Άγις πείστηκε ν' αναλάβει την επιχείρηση της Εύβοιας και άρχισε να προετοιμάζει την αποστασία των Λεσβίων. Τους έδωσε για αρμοστή τον

Αλκαμένη

που επρόκειτο να πάει στην Εύβοια. Οι Βοιωτοί υποσχέθηκαν δέκα καράβια και ο Άγις υποσχέθηκε άλλα δέκα. Όλα αυτά γίνονταν χωρίς να ζητηθούν οδηγίες από τη Λακεδαίμονα και τούτο επειδή, όσον καιρό ήταν ο Άγις στη Δεκέλεια με το στρατό του, είχε απόλυτη εξουσία να στέλνει στρατό όπου ήθελε, να στρατολογεί και να επιβάλλει χρηματικές εισφορές. Μπορεί κανείς να πει ότι σ' αυτό το διάστημα οι σύμμαχοι υπάκουαν πολύ περισσότερο στον Άγι παρά στους Λακεδαιμόνιους της Σπάρτης. Ενώ αυτός ενεργούσε για τους Λέσβιους, οι Χίοι και οι Ερυθραίοι, οι οποίοι ήσαν έτοιμοι κι αυτοί ν' αποστατήσουν, δεν στράφηκαν προς τον Άγι, αλλά προς τη Λακεδαίμονα, όπου έφτασε μαζί τους ένας πρέσβης του Τισσαφέρνη που ήταν στρατηγός του Δαρείου, γιου του Αρταξέρξη, και διοικούσε τις παραθαλάσσιες επαρχίες. Και ο Τισσαφέρνης παρακινούσε τους Πελοποννήσιους να στείλουν στρατό, με την υπόσχεση να εξασφαλίσει τον ανεφοδιασμό του. Ο Πέρης βασιλιάς τον είχε πρόσφατα αναγκάσει να του καταβάλει τους φόρους της περιοχής του επειδή δεν είχε μπορέσει, εξαιτίας των Αθηναίων, να εισπράξει το φόρο από τις ελληνικές πολιτείες και είχε καθυστερήσει τις οφειλές του. Θεωρούσε ότι, αν εξασθένιζε τους Αθηναίους, θα εισέπραττε πιο εύκολα τους φόρους και θα έκανε τους Λακεδαιμόνιους συμμάχους του βασιλιά. Θα μπορούσε έτσι να εκτελέσει τη διαταγή του

βασιλιά να του φέρει ζωντανό ή πεθαμένο, τον νόθο γιο του Πισθούνη,

Αμόργη

, που είχε επαναστατήσει στην περιοχή της Καρίας.

Την ίδια, περίπου, εποχή έφτασαν στη Λακεδαίμονα ο **Καλλίγειτος του Λαοφώντα**, Μεγαρίτης, και ο

Τιμαγόρας του Αθηναγόρα

, Κυζικηνός, εξόριστοι και οι δύο από τις πολιτείες τους. Ζούσαν στην αυλή του Φαρνάβαζου, γιου του Φαρνάκη, ο οποίος τους έστειλε για να τους ζητήσει να στείλουν καράβια στον Ελλήσποντο. Ήθελε κι αυτός, καθώς κι ο Τισσαφέρνης, να βοηθήσει τις ελληνικές πολιτείες της περιοχής του να αποστατήσουν από την Αθήνα, για να εισπράττει τους φόρους και με δική του πρωτοβουλία να γίνουν οι Λακεδαιμόνιοι σύμμαχοι του βασιλιά. Καθώς οι απεσταλμένοι του Τισσαφέρνη και του Φαρνάβαζου ενεργούσαν χωριστά, δημιουργήθηκε μεταξύ τους μεγάλος συναγωνισμός στη Λακεδαίμονα, γιατί οι πρώτοι προσπαθούσαν να πείσουν τους Λακεδαιμόνιους να στείλουν καράβια στην Ιωνία και στη Χίο, και οι δεύτεροι προσπαθούσαν να τους πείσουν να τα στείλουν στον Ελλήσποντο. Οι Λακεδαιμόνιοι έκλιναν πολύ περισσότερο προς την πρόταση των Χίων και του Τισσαφέρνη, την οποία υποστήριζε και ο Αλκιβιάδης που συνδεόταν με οικογενειακούς δεσμούς ξενίας με τον έφορο Ένδιο. Οι Λακεδαιμόνιοι έστειλαμ πρώτα στη Χίο τον περίοικο

Φρόνι

για να εξετάσει αν, πραγματικά, είχαν τόσα καράβια έλεγαν ότι έχουν και αν η πολιτεία ήταν τόσο δυνατή όσο διαδιδόταν. Όταν γύρισε και τους είπε ότι όσα άκουαν ήσαν αλήθεια, έκαναν αμέσως συμμαχία με τους Χίους και τους Ερυθραίους και ψήφισαν να τους στείλουν 40 καράβια, γιατί λογάριζαν ότι κατά τα όσα έλεγαν οι Χίοι θα υπήρχαν εκεί τουλάχιστον άλλα εξήντα. Επρόκειτο να τους στείλουν αμέσως δέκα από τα καράβια αυτά, με ναύαρχό τους τον

Μελαγχρίδα

, αλλά μετά από ένα σεισμό, αντικατέστησαν τον Μελαγχρίδα με τον

Χαλκιδέα

και αντί δέκα καράβια ετοιμάζαν πέντε στη Λακωνική.